

ਅਪੀਲੇਟ ਸਿਵਲ
ਗਰੇਵਰ, ਜੇ.ਦੇ ਅੱਗੇ
ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ
ਬਨਾਮ
M/S ਜਵਾਹਰ ਮਲ ਐਂਡ ਸਨਜ਼,-ਜਵਾਬਦਾਤਾ।
1958 ਦੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਆਰਡਰ ਨੰਬਰ 76 ਤੋਂ ।

ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ (X ਆਫ 1940)-ਸੈਕਸ਼ਨ 34-ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ-ਕੀ ਅਪੀਲ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ-ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਸਾਲਸੀ ਸਬੂਤ ਲੈ ਕੇ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਚੱਲਦੇ ਸਮੇਂ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ-ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਸਾਲਸ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ-ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁਕੱਦਮਾ-ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਾਲਸ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

1958
29 ਅਕਤੂਬਰ

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜੋ ਗਲਤ ਨਿਆਂਇਕ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧੀ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸਾਲਸ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ

ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਲਈ ਸਾਲਸ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਢੁਕਵਾਂ ਜਾਂ ਸਜਾਵਟ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇਕਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਣੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸਾਲਸ ਕੋਲ ਭੇਜਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ ਐਸ ਬਿੰਦਰਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ, ਸ਼ਿਮਲਾ, ਕੈਂਪ ਅੰਬਾਲਾ, ਮਿਤੀ 18 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1958 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ, ਭਾਰਤੀ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਅਧੀਨ, 18 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1958 ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡਿਆ।

ਐਲ.ਡੀ. ਕੌਸ਼ਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

F. C. ਮਿੱਤਲ ਅਤੇ N. N. ਗੋਸਵਾਮੀ, ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਗਰੇਵਰ, ਜੇ.-ਇਹ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ, ਸ਼ਿਮਲਾ ਦੇ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਸਾਲਸੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਰੋਕ ਕਰਨ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਵਾਹਰ ਮੱਲ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਵੱਲੋਂ 68,349-5-3 ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰੰਗੀਲਪੁਰ ਨਦੀ 'ਤੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਪੁਲ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਲਸੀ ਧਾਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਾਲਸੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦੇ ਬਣਾਏ ਗਏ:-

(1) ਕੀ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸਾਲਸੀ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਸਮਝੌਤਾ ਹੈ?

(2) ਕੀ ਸ਼੍ਰੀ ਵਲਾਇਆ ਰਾਮ ਮੁਦਈ-ਫਰਮ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉਕਤ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਯੋਗ ਸੀ?

The State of
Punjab
v.
M/s Jawahar Mal
and sons

Grover, J.

(3) ਕੀ ਅੰਬਾਲਾ ਸਰਕਲ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਲਸ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਹੈ।

(4) ਰਾਹਤ.

ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 1 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 25-ਏ ਜੋ ਕਿ ਸਾਲਸੀ ਸਮਝੌਤੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਕਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੁਦਈ ਨੇ ਟੈਂਡਰ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬਰਕਰਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਟੈਂਡਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਕੋਰ ਆਊਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਸੀ। ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 2 'ਤੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਵਲਾਇਆ ਰਾਮ ਨੂੰ ਮੁਦਈ-ਫਰਮ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਾਲਸੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਮੁੱਦੇ ਨੰ. 3 'ਤੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸ਼੍ਰੀ ਬਿਕਰਮਜੀਤ, ਸੁਪਰ-ਇਨਟੈਂਡਿੰਗ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦਾ ਇਹ ਜਾਇਜ਼ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ ਨਜ਼ਰੀਆ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਦ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਮੈਸਰਜ਼ ਨਾਰਾਇਣ ਕੋਲਡ ਸਟੋਰੇਜ ਲਿਮਿਟਡ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (1), ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਸਟਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਜੌਨ ਏਅਰਡ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ (2) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਲਾ ਵਿਵਾਦ ਸਾਲਸ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਈ ਹੈ।

(1) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1958 ਪੰਜਾਬ 24.

(2) 1913 ਏ.ਸੀ. 241.

The State of
Punjab
v.
M/s Jawahar Mal
and sons

Grover, J.

ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਨੇ ਸਫ਼ਾ 188 ਅਤੇ 189 'ਤੇ ਕੀਟਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਲਾਅ ਐਂਡ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਆਫ਼ ਬਿਲਡਿੰਗ ਕੰਟਰੈਕਟਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਬਿਆਨ ਵੱਲ ਮਾਈ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

"ਕਿਸੇ ਸਾਲਸੀ ਲਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਲਸ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਆਰਕੀਟੈਕਟ ਨੂੰ ਉਸ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਲਈ ਸਾਲਸ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲਕ ਦੇ ਏਜੰਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ "ਆਪਣੇ ਝਗੜੇ ਵਿੱਚ ਜੱਜ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਆਰਕੀਟੈਕਟ ਨੂੰ ਸਾਲਸ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਰਕੀਟੈਕਟ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੈ, ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ "ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕੁਝ ਵੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਾਲਸ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਜਾਂ ਆਰਕੀਟੈਕਟ ਉਚਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਆਈਵਸ ਐਂਡ ਬਾਰਕਰ ਬਨਾਮ ਵਿਲੰਸ (1) ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਸਵਾਲ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਧਾਰਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਲਿੰਡਲੇ, ਐਲ.ਜੇ. ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਲੰਬੇ ਤਜਰਬੇ ਦੁਆਰਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਚਰਿੱਤਰ ਵਾਲੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਠੇਕੇਦਾਰ ਅਜਿਹੀ ਸਖਤ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਸਾਲਸ ਸਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਪ-ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਨੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੱਕ ਰਾਏ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ 'ਤੇ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸਾਲਸੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਉਹ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਲੋਪੇਸ, ਐਲ.ਜੇ., ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਜੋ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਲਸ ਵਜੋਂ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੀਆਂ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਾਲਸ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਸੁਭਾਅ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਸੀ; ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਲਸ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ, ਉਹ ਮੰਨ ਗਏ ਕਿ ਉਹ ਸਾਲਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਗਲਤ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਆਰਬਿਟਰੇਟਰਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਬੰਨ੍ਹੇ ਜਾਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਗਲਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤਿਏ ਇਹ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੋਵੇ, ਬਸ਼ਰਤਿਏ

The State of
Punjab
v.
M/s Jawahar Mal
and sons
Grover, J.

The State of
Punjab
v.
M/s Jawahar Mal
and sons
Grover, J.

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਹ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਨਾਲ ਦਾਗੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸ੍ਰੀ ਕੌਸ਼ਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਰਾਏ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਲਸ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੈਕਸਨ ਬਨਾਮ ਬੈਰੀ ਰੇਲਵੇ ਕੰਪਨੀ (1), ਇੱਕ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਧਾਰਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੀ ਪੱਥਰੀ ਮਾਰਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੱਥਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਠੇਕੇਦਾਰ ਅਤੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਿਚਾਰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਠੇਕੇ ਵਿੱਚ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵਾਧੂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਫਿਰ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੀ ਸਾਲਸੀ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਸਾਲਸੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੇਕਵਿਚ, ਜੇ., ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੱਤਰ-ਵਿਹਾਰ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਆਖਰਕਾਰ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸਾਲਸ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਨੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਵਜੋਂ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਸਾਲਸੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹੀ ਰਾਏ ਉਸਦੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਪੱਤਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਲਸ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਏਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ, ਪੱਤਰ ਦੇ ਨਿਰਪੱਖ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਦਲੀਲ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਖੁੱਲੇ ਨਾ ਹੋਣ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ

(1) (1893) 1 Ch. D. 238.

ਇਹ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏ.ਐਲ. ਸਮਿਥ, ਐਲ.ਜੇ. ਨੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੰਨਾ 250 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹਨ:-

The State of
Punjab
v.
M/s Jawahar Mal
and sons

Grover, J.

"ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਬੈਰੀ ਆਰਬਿਟਰੇਟਰ ਬਣ ਗਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣਾ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਔਖਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਉਸਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਡਿਊਟੀ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ, ਮੇਰੇ ਨਿਰਣਾਵਿੱਚ, ਸਰ ਜਾਰਜ ਜੈਸਲ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਹ ਕੇਸ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹੀ ਜਾਂ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਲਿੰਡਲੇ, ਐਲ.ਜੇ., ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਪੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਲਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਲਸੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1889 ਦੀ 19 ਵੀਂ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਤਰੀਕਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਠੇਕੇਦਾਰ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਸਹੀ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੋਵੇਨ, ਐਲ.ਜੇ., ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰ ਇੱਕ ਤੂੜੀ ਨੂੰ ਫੜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਔਖੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਧਾਰਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਦੇਬਾਜ਼ੀ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਸਟਨ, ਏ.ਜੇ.ਸੀ.,

ਮੇਸਰਸ McKenzies, Ltd, v. Messrs Suttleman & Co, (1) ਵਿੱਚ , ਪਰ ਜਵਾਹਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਚਰਚਾ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

The State of
Punjab
v.
M/s Jawahar
Mal and sons
Grover, J.

ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਜੌਨ ਏਅਰਡ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ (2) ਵਿੱਚ ਹਾਊਸ ਆਫ ਲਾਰਡਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਠੇਕੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਿਰ ਦੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਸੀ। ਖਾਤੇ ਦੇ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਠੇਕੇਦਾਰ ਅਤੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਸੱਚਾ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਸੰਭਾਵੀ ਟਕਰਾਅ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਕਾਰਵਾਈ ਰੋਕਣ ਲਈ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਰੋਕਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਕਰਟਨ, ਜੇ., ਚੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਦਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਲਾਰਡ ਐਟਕਿੰਸਨ ਨੇ ਪੰਨਾ 247-248 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ:-

"ਪਰ ਭਾਵੇਂ ਠੇਕੇਦਾਰ ਉਸ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਹ ਸੱਜਣ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਇਮਾਨਦਾਰ ਆਦਮੀ ਹੈ ; ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੰਨਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਨਿਰਪੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਤਾਂ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇੱਕ ਆਮ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

(1) A.I.R. 1933 Sind 75.

(1) 1913 A.C. 241.

ਜੇ, ਆਪਣੀ ਖੁਦ ਦੀ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ੋਭਾਜਨਕ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਲਸ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਕਾਂਟ੍ਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ 4 ਵੀਂ ਧਾਰਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਦੀ ਹੈ, 'ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸਾਲਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।'

The State of
Punjab
v.
M/s Jawahar Mal
and sons
Grover, J.

ਉਸ ਖਾਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਐਟਕਿਨਸਨ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਦੋ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ, ਅਰਥਾਤ, ਮੋਨੋਲਿਥਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਭਰਾਈ ਅਤੇ ਖੁਦਾਈ, ਮਿਸਟਰ ਸਕਵਾਇਰ, ਜੋ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸੀ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜੱਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਿਜ਼ ਲੋਰਡਸ਼ਿਪ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਣਸੁਖਾਵੀਂ, ਵਧੇਰੇ ਅਣਚਾਹੇ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਲਾਰਡ ਮੋਲਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪੱਖਪਾਤ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਚੌਕਸੀ ਨਾਲ ਦੇਖਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਠੋਸ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਲਾਰਡ ਮੋਲਟਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਵਿਵੇਕ 'ਤੇ ਰੋਕਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੰਨਾ 259 ਤੋਂ 260 'ਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਨਿਰੀਖਣ ਹਨ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ: -

“ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਤੇ

The State of
Punjab
v.
M/s Jawahar Mal
and sons
Grover, J.

ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਲਸੀ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਵਾਲਮਸਲੇ ਬਨਾਮ ਵਹਿਲੇ (1), ਅਤੇ ਜੋਪਲਿਨ ਬਨਾਮ ਪੋਸਟਲੇਥਵੇਟ (2) ਵਰਗੇ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ, ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਲੰਬੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਾਲਸੀ ਕੋਲ ਨਾ ਭੇਜਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹਨ, ਅਤੇ ਯੂਅਰ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਸੁਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਸੀ; ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ, ਪਰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਗਲਤ ਨਿਆਂਇਕ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਮੈਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਮੋਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਜੋ ਯੂਅਰ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।"

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਸਲ ਦੁਆਰਾ ਪੰਨਾ 111 'ਤੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਮੁਲਾਕਾਤ, ਅਤੇ ਬਿਲਡਿੰਗ ਕੰਟਰੈਕਟਸ ਵਿੱਚ ਆਮ ਵਿਵਸਥਾ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਬਿਲਡਿੰਗ ਠੇਕੇਦਾਰ ਅਤੇ ਬਿਲਡਿੰਗ ਮਾਲਕ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਝ ਸੰਭਾਵਿਤ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਆਰਕੀਟੈਕਟ ਜਾਂ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ।

ਪਰ ਇੱਕ ਸਾਲਸੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਰੁਕਣ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਦ ਹਾਊਸ ਆਫ ਲਾਰਡਸ ਇਨ ਹਿਕਮੈਨ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਰੌਬਰਟਸ ਮਲ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ (1), ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ-ਫਰਮ ਨੇ ਜੋ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਸਨ, ਉਹ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਅਸਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ, ਖਾਕੇ ਅਤੇ ਅਲਾਈਨਮੈਂਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਪੁਲ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲੇਬਰ, ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਖਰੀਦ ਆਦਿ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਸੀ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਖਾਕੇ, ਅਲਾਈਨਮੈਂਟਸ, ਪਲਾਨ ਆਦਿ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਅਤੇ ਹਸਤਾਖਰਿਤ ਕਾਪੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਈਟ ਦੀ ਸੀਮਾਬੰਦੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਸੀਮਾਬੰਦੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖਾਕੇ, ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਆਦਿ ਲਈ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਨ, ਪਰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੀਮਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਵੇਰਵੇ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਕੀਤੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਲੇਆਉਟ, ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬਦਲਾਅ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਾਈਟ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਲੇਬਰ, ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਖਰੀਦ ਆਦਿ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਲਗਾਇਆ ਸੀ। ਖੂਹਾਂ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਦਾ ਕੰਮ, ਸਟੀਲ ਦੇ ਖੂਹ ਦੇ ਕਰਬਜ਼ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ, ਮੋੜਨਾ, ਧਾਗਾ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਟੀਲ ਦੀਆਂ ਬਾਰਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਆਦਿ ਆਦਿ, ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਦਈ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ 36,000 ਰੁਪਏ ਐਂਡ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਖਰੀਦੀ ਗਈ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ 78,000 ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਦੋਂ

The State of
Punjab
v.
M/s Jawahar Mal
and sons
Grover, J.

(1) 1913 ਏ.ਸੀ. 229.

The State of
Punjab
v.
M/s Jawahar Mal
and sons
Grover, J.

ਜਦੋਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ, ਆਪਣੇ ਅਫਸਰਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਇੱਕ ਅਸਲ ਟੈਂਡਰ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੂਲ ਰੂਪ 'ਚ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ, ਮੁਦਈ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਦਈ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਨੁਕੂਲ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਫਰਮ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੀ ਮਾਮਲਾ ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਦਈ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਕਦੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਨਾਲ, ਮੁਦਈ-ਫਰਮ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਮਿੱਤਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਔਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਣਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਫੈਸਲਾ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਹੈ ਅਤੇ, ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇ ਅਵਾਰਡ ਉਹ ਹੁਣ ਦੇਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਮਾਮਲਾ ਉਸਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਸਰੂਪ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਥਿਤੀ ਵੱਖਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜੇਕਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖਾਸ ਰਾਏ ਬਣਾਈ ਹੁੰਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਭਿਨੈ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਸ੍ਰੀ ਮਿੱਤਲ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨੂੰ।

ਸ਼੍ਰੀ ਮਿੱਤਲ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਓਹੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਬਦਲ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਫਰਮਾਨ ਦੇਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰੇ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੇਸ, ਅਰਥਾਤ, ਆਈਵਸ ਅਤੇ ਬਾਰਬਰ ਬਨਾਮ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ (1), ਅਤੇ ਜੈਕਸਨ ਬਨਾਮ ਬੈਰੀ ਰੇਲਵੇ ਕੰਪਨੀ (2) ਹਨ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤਾ ਸਾਰਥਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਬਿਕਰਮਜੀਤ, ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋਣਗੇ; ਪਰ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਲਾਰਡ ਐਟਕਿੰਸਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲਸ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਉਸਦੇ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਜਾਂ ਸਜਾਵਟ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਨਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਸੌਦਾ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬ੍ਰਿਸਟਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਕੇਸ (3) ਵਿੱਚ, ਲਾਰਡ ਮੋਲਟਨ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਨੇ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਤਣਾਅ ਰੱਖਿਆ, ਅਤੇ ਹਿਜ਼ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, "ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੰਜੂਰ ਕਰੇ

The State of
Punjab
v.
M/s Jawahar Mal
and sons
Grover, J.

ਹਲਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਗਲਤ ਨਿਆਂਇਕ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੁਝ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮੈਂ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੈਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਾਂ। ਦ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਮੇਸਰਸ ਨਰਾਇਣ ਕੋਲਡ ਸਟੋਰੇਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (4), ਵਿੱਚ ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੇ. ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ

(1) (1894) 2 Ch. D. 478.

(2) (1893) 1 Ch. D. 238.

(3) 1913 A.C. 241

(4) A.I.R. 1958 Punjab 24.

The State of
Punjab
v.
M/s Jawahar Mal
and sons
Grover, J.

ਉਥੋਂ ਇਹ ਸਮਝਣ ਲਈ ਚੰਗਾ ਆਧਾਰ ਸੀ ਕਿ ਸਾਲਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਇਹ ਗਲਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਝਗੜੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਕਰੇ। ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ। 15 ਮਈ, 1957 ਨੂੰ ਜੀ.ਐਲ., ਚੋਪੜਾ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਰਾਇਣ ਗੁਪਤਾ (1) ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰਿਮੋਂਟਿੰਗ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੀ ਸਾਲਸੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਧਾਰਾ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਈ ਖਾਮੀਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰੀਖਣ-ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਪਲਾਸਟਰ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਕੋਨਿਆਂ ਦੀ ਗੋਲਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜੋ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੇ ਉਲਟ ਸਨ; ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਿਰੀਖਣ-ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰਿਮੋਂਟਿੰਗ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁੱਖ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਬ੍ਰਿਸਟਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਜੌਨ ਏਅਰਡ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ (1) ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਐਟਕਿੰਸਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਦਵਾਰਕਾਦਾਸ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਕੇਸਰਦੇਓ ਬੁਡਨਾ (3) ਵਿੱਚ, ਦਾਸ, ਜੇ., ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਸੀ, ਨੇ ਲੰਬਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਨੁਕਤੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਾਲਸੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। , ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਿਆਦ ਜਾਂ ਸ਼ਰਤ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ, ਸਾਰੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਵਿੱਚ, ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ। ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ

(1) F.A.O. 146 of 1955.

(2) 1913 A.C. 241.

(3) I.L.R. (1948) 1 Cal. 190.

ਇੱਕ ਸਾਲਸੀ ਸਮਝੌਤਾ ਉਸ ਦੇ ਸੌਦੇ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਹ ਦਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਆਰਬੀਟਰਾਟਰ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਉਹ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਦੇਸ਼ੀ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪੰਨਾ 206 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ: -

The State of
Punjab
v.
M/s Jawahar Mal
and sons
Grover, J.

“ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਿਲਡਿੰਗ-ਟਰੈਕਟਾਂ ਵਿਚ ਸਾਲਸੀ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਊਸ ਆਫ ਲਾਰਡਜ਼ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਵੇਕ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਊਸ ਆਫ ਲਾਰਡਜ਼ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਰਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਰਵੱਈਆ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰੀਆ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਹਾਊਸ ਆਫ ਲਾਰਡਜ਼ ਦੇ ਦੋ ਕੇਸ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹਨ- ਜਿਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਵੇਕ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਚ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਅਤਿਅੰਤ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਰਹੀ ਸੀ।”

ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਟੇਅ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ,

ਕਲਕੱਤਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ।

The State of
Punjab
v.
M/s Jawahar Mal
and sons
Grover, J.

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 12 "ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ), 13 ("ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ") ਅਤੇ 25 ("ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ") ਨੂੰ ਧਾਰਾ 25-ਏ ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਟੈਂਡਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਕੋਰ ਆਊਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਕੋਰ ਆਊਟ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਆਮ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਧਾਰਾ 25-ਏ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਬਾਕੀ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅੰਤਿਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਲਸ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 12, 13 ਅਤੇ 25 ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਣੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਪੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ 24 ਨਵੰਬਰ, 1958 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਿਸ਼ਵ ਰਿਸ਼ੀ
(ਟਰਾਂਸਲੇਟਰ)